Maatschappelijke ontwikkeling

ACTIEPLAN SOCIAAL VEILIGE SPORT

nieuwkoop

nieuwkoop.nl

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 3

2 Sociaal veilige omgeving 4

3 waar we nu staan 5

4 onze aanpak 7

4.1 Doelstelling 7

4.2 harde eis versus zachte vraag 7

4.3 De vier v's 8

4.4 Inspiratie en Ondersteuning 8

5 Financiën 11

6 Monitoring 12

1 INLEIDING

Sportclubs zijn dé plek waar voor veel sporters een langdurige sportdeelname begint. Of het nu gaat om een sportvereniging, -onderneming, -stichting of een anders georganiseerde sportclub. De stimulerende omgeving, de begeleiding en het clubgevoel maken dat je erbij wilt blijven horen. Sporten is goed voor de gezondheid van mensen, daarom zijn sportclubs onmisbaar voor een gezonde gemeente. Maar dat is niet de enige reden dat sport belangrijk is. Door te sporten ontwikkelen inwoners zichzelf op allerlei vlakken. Ze vormen een eigen identiteit, leren samenwerken en omgaan met tegenslagen en gaan misschien aan de slag als vrijwilliger.

Belangrijk om mensen een leven lang met plezier te laten sporten, zijn positieve sportervaringen. Als je jezelf niet meer verbetert, als het niet meer gezellig is, als je het plezier verliest door wat voor omstandigheden dan ook, dan stop je misschien met sporten. Met een veilig, positief en inclusief sportklimaat is de kans dat dit gebeurt veel kleiner. Een club kan en moet hier zelf voor zorgen. Helaas zijn echter nog niet alle sportclubs aan de slag gegaan met het thema ‘veilig sportklimaat’. Dit blijkt ook uit het aantal meldingen bij het Centrum Veilige Sport dat nog steeds toeneemt. Grensoverschrijdend of ongewenst gedrag, sociale uitsluiting, een gesloten cultuur: het komt allemaal nog steeds voor. Daar willen we wat aan doen.

Een sociaal veilig sportklimaat als ondergrens is niet vrijblijvend. Ook binnen het Landelijk Sportakkoord worden gemeenten opgeroepen om sportaanbieders te informeren en faciliteren. Vanuit het Landelijke Sportakkoord II is het een vereiste om in 2025 een plan van aanpak te hebben om sociale veiligheid en integriteit bij lokale sportclubs te stimuleren en te ondersteunen. In het lokale Vitaliteitsakkoord 2.0 hebben we deze vereiste overgenomen als één van de actiepunten voor de komende jaren. In de gemeente Nieuwkoop hechten we veel waarde aan sterke vitale sportverenigingen. Met vitale sportaanbieders richten we ons op kwalitatief sterk, veilig en toegankelijk sportaanbod voor iedereen. Dit is sterk verankerd in de Sportvisie en de Lokale Preventie Agenda (met een verdere uitwerking in de Inclusie Uitvoeringsagenda). We streven ernaar dat iedereen zich thuis voelt en kan meedoen ongeacht beperking, afkomst of geaardheid. Daarbij mogen onderlinge verschillen worden benoemd en erkend, maar deze verschillen mogen nooit leiden tot achterstelling of buitensluiting.

2 SOCIAAL VEILIGE OMGEVING

In een sociaal veilige omgeving bestaat een duidelijk kader voor gewenst en ongewenst gedrag. Sportaanbieders spelen een belangrijke rol in het stellen van de norm, maar er is ook ruimte voor het bespreken van grenzen, omdat deze voor ieder individu anders kunnen zijn. In een sociaal veilige omgeving wordt zoveel mogelijk gedaan om grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Mocht dat tóch gebeuren, dan weten betrokkenen bij de sportaanbieder (al dan niet via protocollen) op een adequate manier te reageren en de juiste ondersteuning te vinden.

Het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag begint bij het bespreekbaar maken van grenzen en de gewenste norm. In sommige gevallen, zoals bij aanranding of discriminatie, zijn deze normen juridisch vastgelegd. In andere gevallen, zoals pesten, agressie of liefdesrelaties tussen trainers en sporters onderling, is het aan de sportomgeving zelf om normen te stellen. Dit is niet makkelijk, want wat voor de één ‘maar een grapje is’, is voor de ander een kwetsende, discriminerende opmerking. Het is daarom belangrijk hier continu het gesprek over te voeren. Duidelijke normen en afspraken maken het makkelijker om elkaar hierop aan te spreken.

Een sociaal veilige sportclub in Nieuwkoop is een club waar iedereen zich veilig voelt. Het is een omgeving waarin:

- Mensen zichzelf kunnen zijn;
- Mensen hun talenten kunnen ontwikkelen;
- Iedereen kan meedoen;
- Geen achterstelling of buitensluiting plaats vindt;
- Plezier en ontwikkeling centraal staan;
- Mensen kunnen leren van hun fouten en de fouten van anderen;
- Mensen een open gesprek kunnen voeren en tegenspraak kunnen geven;
- Mensen op elkaar kunnen vertrouwen;
- Mensen onveilige situaties op een veilige manier kunnen bespreken;
- Incidenten rond ongewenst en grensoverschrijdend gedrag rechtvaardig worden behandeld en er geleerd wordt van incidenten.

3 WAAR WE NU STAAN

De afgelopen jaren zijn we al gestart met informeren en aanmoedigen van verenigingen en clubs om te werken aan een sociaal veilige omgeving. Nieuwkoop Actief heeft het onderwerp sociaal veilige sport op diverse bijeenkomsten geagendeerd en biedt ondersteuning waar nodig.

Ondersteuning aanvraag Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

Met een VOG heeft een club meer zekerheid over het verleden van een (nieuwe) trainer, coach, begeleider, verzorger of vrijwilliger. Door een VOG te verlangen van iedereen die in zijn werk als vrijwilliger in aanraking komt met minderjarigen, mensen met een verstandelijke beperking of andere kwetsbare groepen, geeft de club een duidelijk signaal af: hier vinden we sociale veiligheid en integriteit belangrijk. Verenigingen kunnen de VOG zelf gratis aanvragen. Dit kan via Aanvraagprocedure | Gratis VOG. In de huidige situatie maakt slechts 20% van de 24.000 verenigingen en sportorganisaties in Nederland gebruik van de gratis VOG-regeling. In onze gemeente biedt de Coördinator sport van Nieuwkoop Actief voorlichting en hij verwijst door naar de regeling. Het aantal VOG's hebben we (nog) niet centraal geregistreerd, maar onze inschatting is dat het aantal organisaties dat gebruik maakt van de VOG-regeling in Nieuwkoop lager ligt dan de landelijke 20%.

Bemiddeling bij aanstelling vertrouwenscontactpersoon

Een vertrouwenscontactpersoon (VCP) biedt leden de mogelijkheid om in vertrouwen te praten over grensoverschrijdend gedrag. Zo'n vertrouwelijk gesprek kan gaan over pesten, seksuele intimidatie, agressie of discriminatie. De VCP helpt daarnaast het bestuur om intimidatie in de club te voorkomen. Het vinden van de juiste persoon voor deze functie kan lastig zijn voor verenigingen. Met name kleinere verenigingen geven dit aan. Landelijk zijn bij 24.000 verenigingen momenteel 4.000 vertrouwenscontactpersonen actief.[1] De Coördinator sport van Nieuwkoop Actief biedt ondersteuning aan en verwijst naar de beschikbare opleidingen. Ook brengt hij verenigingen met elkaar in contact zodat zij de krachten kunnen bundelen en samen één VCP aan kunnen stellen. Een voorbeeld hiervan zijn twee binnensportverenigingen in Nieuwkoop die gezamenlijk één VCP hebben aangesteld. Het aantal vertrouwenscontactpersonen in onze gemeente ligt ongeveer in lijn met het landelijke gemiddelde.

Pilot club kader coaching

Met een bijdrage uit de specifieke uitkering Sportakkoord heeft Voetbalopleidingscentrum.nl vijf bijeenkomsten georganiseerd. Dit was een scholingstraject voor alle trainers, leiders en coaches van alle zeven voetbalverenigingen binnen de gemeente Nieuwkoop. Het doel is een laagdrempelige opleiding te bieden die trainers leert om vanuit een veilige leeromgeving kinderen met nog meer plezier en ontwikkelkansen te laten voetballen.

Landelijke initiatieven

Rondom het onderwerp sociale veiligheid worden, vanuit landelijke initiatieven, verschillende ondersteuningsmogelijkheden bij sportclubs aangeboden. Dit door onder andere sportbonden, NOC*NSF, Centrum Veilige Sport en de services van het Sportakkoord. De (meeste) sportbonden stimuleren verenigingen al om aan de slag te gaan met de vier basiseisen van sociaal veilige sport (zie paragraaf 3.3). Met ingang van 1 januari 2025 stelt de KNSB als eerste sportbond de vier V's voor veiligheid verplicht voor alle 250 actieve schaats- en skateverenigingen die bij de bond zijn aangesloten. Ook vanuit de gemeente bieden we ondersteuning. Bij Nieuwkoop Actief brengt de Coördinator sport de beschikbare services

[1] Kwink Rapportage

onder de aandacht bij de sportaanbieders en helpt hen bij de implementatie. Tijdens het Sportcafé in februari 2024 heeft NOC/NSF een presentatie gehouden over de basiseisen voor sociaal veilige sport.

4 ONZE AANPAK

4.1 DOELSTELLING

We hebben de volgende doelstelling geformuleerd:

> Vanaf 1 augustus 2026 hebben alle sportverenigingen in de gemeente Nieuwkoop preventieve maatregelen genomen om ongewenst of grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Alle sportverenigingen hebben beleid geformuleerd hoe te handelen, wanneer een sporter grensoverschrijdend gedrag ervaart op de vereniging. Een startpunt voor een leven lang met plezier sporten en gezondere inwoners, begint bij een sociaal veilig sportklimaat waarin iedereen zich prettig voelt. Het actieplan heeft als doel om sportverenigingen te inspireren en het makkelijker te maken om te werken aan sociale veiligheid en een positieve sportcultuur. Zo vergroten we het aantal positieve sportervaringen en blijven meer mensen met plezier bewegen.

Een sociale veilig sportklimaat is van belang voor elke vereniging. Voor verenigingen hanteren we de wettelijke definitie zoals NOC*NSF die hanteert: https://nocnsf.nl/handboek-wet-en-regelgeving/1-wat-is-een-vereniging. Dit actieplan is van toepassing op alle verenigingen met minderjarige leden en/of alle verenigingen met meer dan twintig leden. Maar ook kleine verenigingen moedigen we aan om met dit onderwerp aan de slag te gaan, vooral met een gedragscode. Commerciële sportondernemers vallen niet onder het beleid van NOC*NSF en daarmee ook niet onder het advies van dit actieplan. We nodigen commerciële organisaties van harte uit om zich aan te sluiten.

4.2 HARDE EIS VERSUS ZACHTE VRAAG

Landelijk en lokaal bestaat in de politiek de behoefte aan het minder vrijblijvend maken voor sportaanbieders van sociale veiligheid. Het verankeren van eisen in bijvoorbeeld de subsidievoorwaarden kan helpen bij het agenderen van sociale veiligheid en kan een houvast bieden voor sportaanbieders die hier voor het eerst mee aan de slag gaan. Tegelijkertijd weten we dat basiseisen alléén niet genoeg zijn.[2] Het waarborgen van sociale veiligheid binnen een sportclub is geen kwestie van op papier alle randvoorwaarden op orde hebben. We zijn niet op zoek naar een ‘papieren schijnveiligheid’. Wat we willen is het bevorderen van een sociaal veilige cultuur binnen sportclubs, waarbinnen zaken bespreekbaar zijn en positieve ervaringen worden opgedaan.

Cultuurveranderingen zijn langdurige en complexe processen. Onder andere omdat binnen sportclubs veel met vrijwilligers wordt gewerkt en bestuurswisselingen regelmatig voorkomen. Door eerst met bestuurders aan de randvoorwaarden te werken en sociale veiligheid in het beleid te vast te leggen, stimuleren we een klimaat waarbij het gesprek op de club wordt gevoerd. We streven naar een cultuur waarbij zaken bespreekbaar zijn en er bewustwording wordt gecreëerd, waardoor uiteindelijk ook een cultuurverandering optreedt. Binnen dit actieplan hebben we daarom, naast het stellen van normen, vooral aandacht voor het bieden van inspiratie en ondersteuning.

[2] M. Meijerhof (2022) Sociale veiligheid: harde eis of zachte vraag?

4.3 DE VIER V'S

Om te komen tot een veilig sportklimaat, gaan we gebruikmaken van de vier basiseisen voor sociale veiligheid in de sportsector. Deze zijn ontwikkeld door NOC*NSF, de sportbonden, de VSG en gemeenten. Het is daarmee landelijk beleid.

De vier V's zijn:

1. **Verklaring Omtrent het Gedrag voor vrijwilligers**
   Trainers/coaches die 18 jaar of ouder zijn en met jeugd tot en met 17 jaar of andere kwetsbare groepen werken, zijn in bezit van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG).

2. **Verenigingsbrede gedragscode**
   Trainers/coaches ondertekenen de gedragscode sport van het NOC*NSF of stellen zelf een eigen gedragscode op en ondertekenen deze. Ook communiceert de vereniging de gedragscode, in ieder geval jaarlijks, richting alle leden.

3. **Vertrouwenscontactpersoon op de club**
   Iedere vereniging of club heeft een vertrouwenscontactpersoon (VCP) aangesteld en maakt deze bekend onder haar leden.

4. **Vakkundig geschoolde trainer/coaches**
   Trainers/coaches volgen cursussen en/of e-learnings sociale veiligheid (georganiseerd door Centrum Veilige Sport Nederland).

De Coördinator Sport ondersteunt verenigingen bij het voldoen aan deze vier basiseisen. Hij kan sportservices verzorgen voor de verenigingen en kan hen helpen bij de invoering van de vier basiseisen. Daarnaast bieden we ondersteuning via bijeenkomsten, workshops en cursussen (zie paragraaf 3.4). We vragen clubs een account aan te maken op De plek waar je alles regelt rondom jouw club - Clubbase (sport.nl). In deze monitor vullen clubs in aan welke basiseisen zij al voldoen en welke nog moeten worden gebeuren. Zo is het duidelijk hoe we vorderen en waar er nog hulp nodig is door de Coördinator Sport. Zo kan hij gerichte ondersteuning bieden. We kunnen uitlezen waar sportclubs mee worstelen en welke sportclubs dat zijn. Zo kunnen we proactief contact opnemen met clubs en hiermee betrokken worden bij het proces, feedback geven, individuele of collectieve ondersteuning bieden en waar nodig afspraken en deadlines stellen.

De invoering van de basiseisen vergt tijd en inspanning van verenigingen. We verwachten dat een periode van twee sportseizoenen hiervoor toereikend is. Daarna, vanaf 1 augustus 2026 (start seizoen 2026/2027) worden de vier V's onderdeel van de huurvoorwaarden van sportaccommodaties van de gemeente Nieuwkoop voor verenigingen en professionele sportaanbieders. Als gebruikers willen (blijven) huren tegen maatschappelijke tarieven vragen wij ze te voldoen aan de basiseisen. Naar verwachting is een nieuwe verordening voor activiteitensubsidies vanaf 2026 van kracht. In de nieuwe Subsidieregeling Sociaal Domein gemeente Nieuwkoop 2025 is een artikel opgenomen waarmee de basiseisen en andere gemeentelijke doelstellingen kunnen worden meegenomen bij het al dan niet verstrekken van subsidie aan de clubs.

4.4 INSPIRATIE EN ONDERSTEUNING

De vier V's vormen een basis voor een sociaal veilige sportomgeving, maar om een werkelijke cultuurverandering te bewerkstelligen is meer nodig. Anno 2024 komt er veel kijken bij het organiseren

van een sportclub terwijl al dat werk bij verenigingen op de schouders van een steeds kleiner wordende groep vrijwilligers komt te liggen. Het werken aan een positieve sportcultuur en een sociaal veilige omgeving krijgt hierdoor niet altijd de benodigde aandacht, soms pas op het moment dat zich een incident van grensoverschrijdend gedrag voordoet. We bieden de vereniging daarom ondersteuning en inspiratie aan om de gewenste cultuurverandering in gang te zetten. Dit doen we met actiepunten (A) tot en met (I), die hieronder worden toegelicht.

We delen goede voorbeelden en richten ons op het vergroten van het bewustzijn:

(A) Op verschillende momenten in het jaar besteedt Nieuwkoop Actief aandacht aan onderdelen van een positieve sportcultuur. Daarbij worden goede voorbeelden thematisch uitgelicht, denk bijvoorbeeld aan de Week van respect, Week tegen discriminatie en Coming out day.

(B) Positieve sportcultuur wordt een standaard agendapunt tijdens het Sportcafé dat twee keer per jaar plaats vindt. Nieuwkoop Actief draagt zorg voor de agendering. Elke keer wordt per sporttak besproken waar zij tegenaan lopen en welke stappen zij willen zetten.

(C) We delen goede ervaringen door vertrouwenscontactpersonen met elkaar in contact te brengen. Stichting iDb voor inclusie en discriminatiebestrijding gaat hen ondersteunen bij moeilijke vraagstukken. De Coördinator Sport kan helpen om gezamenlijk een VCP aan te stellen bij kleinere verenigingen.

Het krijgen van de juiste ondersteuning is makkelijk en het ondersteuningsaanbod sluit goed aan bij de behoefte van sportaanbieders. Via gesprekken, netwerkbijeenkomsten en meet-ups worden ze continu uitgenodigd om aan de slag te gaan:

(D) Nieuwkoop Actief zorgt voor het samenbrengen van ondersteuningsaanbod via de website van Nieuwkoop Actief/Sportpunt. Zo wordt het makkelijker voor een aanbieder om bij het juiste aanbod te komen. Er is veel aanbod vanuit verschillende organisaties zoals de sportbonden, Centrum Veilige Sport Nederland, de Academie voor Sportkader en discriminatie.nl. Dit maakt het voor een sportaanbieder niet altijd overzichtelijk. Veelal zijn deze services gratis af te nemen.

(E) In het ondersteuningsaanbod op de website van Nieuwkoop Actief worden de basiseisen sociale veiligheid geadviseerd als eerste stap. We stimuleren verenigingen om de ontwikkelingen bij te houden via de monitortool van NOC*NSF houden we de ontwikkelingen.

(F) Stichting iDb ontwikkelt een standaard regelement met gedragsregels (gedragscode) voor sportaanbieders in opdracht van de gemeente. Samen met stichting iDb en de gemeente wordt dit regelement verspreid en beschikbaar gemaakt voor sportaanbieders. Het regelement dient als voorbeeld. Verenigingen kunnen zelf aan de slag gaan hiermee en aanpassen naar hun situatie. Desgewenst kunnen zij hierbij stichting iDb inschakelen voor hulp en advies.

Sportaanbieders en de gemeente werken samen aan verbeteringen in de praktijk. Een positieve en sociaal veilige sportcultuur gaat over het gedrag van en tussen mensen. Dat kan zorgen voor spannende of ongemakkelijke gesprekken en die vragen om oefening. We onderzoeken de mogelijkheden om workshops en cursussen te organiseren waarin situaties worden nagebootst en de mogelijkheid bestaat om uit te proberen:

(G) We bekijken met Voetbalopleidingscentrum.nl hoe we een vervolg op de pilot club kader coaching kunnen geven met het accent op sociale veiligheid. Bij club kader coaching staat, naast voetbal, het bieden van een veilig en sociaal klimaat waarin een kind zich kan ontwikkelen centraal.

(H) We gaan in gesprek met YoLo Judo over lessen voor sportverenigingen en inventariseren de behoeft hiervoor bij de verenigingen. De trainingen, met aspecten uit judo en andere budosporten, zijn gericht op motorische- en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Ze trainen eigenschappen als respect, weerbaarheid, geduld samenwerken, beheersing, doorzettingsvermogen en vertrouwen. De trainingen zijn ook bedoeld om sociale afwijzing, buitensluiten en ander ongewenst gedrag te voorkomen en om een veilige omgeving voor kinderen te stimuleren waarin zij zich kunnen ontwikkelen.

(I) We verkennen met stichting iDb de mogelijkheden om verenigingen te ondersteunen bij het herkennen van discriminatie en het promoten van inclusie.

5 FINANCIËN

Er zijn geen extra budgetten beschikbaar voor deze aanpak. Dat betekent we de genoemde actiepunten financieren uit bestaande middelen. Actiepunten (A) tot en met (E) zijn onderdeel van de basistaken van team de Verbinding (Coördinator Sport bij Nieuwkoop Actief). Actiepunten (G) en (H) financieren we uit de specifieke uitkering GALA Sportakkoord. De activiteiten van stichting iDb (C), (F) en (I) worden betaald uit de lopende subsidies uit het gemeentefonds.

6 MONITORING

Dit plan van aanpak is een uitwerking van het Vitaliteitsakkoord 2.0. De monitoring van dit plan is daarom onderdeel van de monitoring van het Vitaliteitsakkoord 2.0. Mulier instituut doet deze monitoring middels jaarlijkse vragenlijsten.